

JUŽNA EVROPA

A)

- sklop držav, ki ležijo na jugu evrope in imajo podobne naravne in družbene značilnosti
- Portugalska, Španija, Grčija, Italija, Malta, Vatikan, Andora, San Marino
- J Evropa ni sredozemlje, ima pa sredozemsko podnebje; sredozemske države so tiste, ki ležijo ob sredozemskem morju, gospodarstvo pa ni enako; J Evropske države niso v celoti sredozemske

B)skupne značilnosti

- sredozemsko podnebje – pomembno je bilo za formiranje gospodarstva in jedra poselitve (ni edino podnebje); naravno rastje je zimzeleni listnat gozd, prst je sredozemska terra rossa (kvalitetna, nastala je na karbonatni osnovi)
- hribovit relief – ozemlje je nastalo v terciarju z alpidsko orogenezo; gorovje se še vedno dviga, pomanjkanje surovin
- kmetijstvo – paša drobnice (ovce, koze); poljedelstvo (nasadi oljke, sadjarstvo, proizvodnja zelenjave, tobaka, žita, vinogradništvo; kulturne terase (izdelovali so jih že v preteklosti); izpopolnjeni namakalni sistemi
- tradicionalna povezanost z morskno plovbno in trgovino
- turizem - je skupna panoga, industrije skoraj ni; tri območja:
- dolgo časa je veljala za slabše razvito (kar ni čisto res), določene regije so res gospodarsko slabše razvite; narodi so se izseljevali v Z Evropske države, ZDA, J Ameriko in Avstralijo
- litoralizacija – zgoščevanje prebivalstva in gospodarstva ob obalah; obalna mesta so bila pomembna že v preteklosti, privabljala so ljudi, razvilo je bilo ribištvo; obalna mesta prva dobijo industrijo, kar povzroči masovno selitev, krepí se tudi 3 sektor; značilno za Španijo, Portugalsko, Grčijo in delno Italijo

C)Pirenejski polotok

- naravno geografske značilnosti:
  - mlajši paleozoik – osrednji del (Mezeta, hercinsko gubanje), osrednja stara Kastilsko gorovje (razpolavlja Mezeto na dva dela, 2500m), Stara Kastilja (S terciar – alpidsko gubanje (dvignejo se v začetku terciarja, karbonatna Nevada; visokogorski relief vpliva na podedje Mezete
  - kvartar – rečne doline s kvartarnimi sedimenti; nižavje Aragonija (ob reki Ebro), Andaluzija, dolina reke Guadiane, bo reki Tajo (Lizbona), ob reki Duero
- podnebje:
  - sredozemsko – obale Sredozemskega morja, Balearsko otočje, Z del od Lizbone (vpliv po rečnih poletja, padavine v hladni polovici leta (preko Sredozemlja se pomikajo cikloni), januarska temperatura nad 10°C, julijska temperatura nad 25°C
  - oceansko – skrajni SZ, obala Biskajskega zaliva, Galicija, J od Porta; temperature so poleti in pozimi nižje, julijska 20°C, januarska 10°C, rahlo se pozna poletna suša
  - celinsko – padavin je malo, ker je to zaprta pokrajina znotraj polotoka (Mezeta), naravno rastje je stepsko (gozda ni zaradi pomanjkanja surovin), januarska temperatura je okoli 5°C, a so
- etnična sestava:
  - Španija: Kastilci, Katalonci (star narod, V del, Baleari), Baski (jezikovno povsem drugačni, terorizem), Galiciani (portugalski dialekt)
  - Portugalska: Portugalci

D)Španija

- kmetijstvo in turizem
- dolgo časa je bila zaostala država (izseljevanje), krepitev po 1965
- pomanjkanje surovin, zato jih uvažajo
- kmetijstvo so posodobili in dodali turizem
- bolj razvite: Katalonija, Baleari, območje Madrida
- Andaluzija se je razvila v zadnjem času, tudi Baskija
- slabše sta razviti obe Kastilji
- masovni turizem:
  - razvijati ga je začela zato, ker je hotela okrepiti gospodarstvo; dobiti so morali kapital, uvedli so panogo, ki je zanesljiv vir dobička; po 2. sv. vojni je to moderna panoga
  - finančna podpora (omogočili so najem kreditov vsem, ki se vključijo v turizem), graditev infrastrukture (promet (letališča, avtoceste), elektrifikacija, telefonsko omrežje, zabavišča, restavracije), uvedba čarterskih letalskih povezav (Španija se je tako prva odprla svetu, nekatera letališča so izven sezone zaprta), urejene formalnosti pri prehodu meja (poenostavljen dostop), sistematično šolanje turističnih delavcev
  - vzpon turizma med 1960-70, betonske džungle
  - Španija je država z največjim izkupičkom
  - sekundarni učinki – razvoj drugih industrijskih panog (gradbeništva, notranje opreme, prehrambene in tekstilne industrije), ljudje dobijo delo (ustavijo se migracije
  - prostorski učinki – tisto, kar v pokrajini opazimo kot posledico; **sprememba videza pokrajine** (gradnja betonskih džungel), pojavi se onesnaženost, pomanjkanje vode (predvsem za kmetijstvo); **infrastruktura**
  - turistične regije: Costa Brava, Costa del Sol, okolica madrida, Baleari
- kmetijstvo:
  - problemi zemljiško-posesne strukture - **S polovica manjša družinska posestva**; premajhna zaradi delitve zemljišč, v tržnem sistemu ne morejo preživeti, ljudje so prisiljeni iskati dodatno
  - sezonsko delo na latifundijah, ali pa se izselijo; **J polovica latifundije**: velika zemljišča, ki jih lastnik daje v zakup, del površin pa namenja paši, gozdu ali lovu, lastniki v zemljišča ne vlagajo
  - zasluzka od lova in gozdov), zato prevladuje ekstenzivna pridelava, edlavci so le sezonski
  - načini boja proti suši – **sušno poljedelstvo z menjavanjem kultur** (evcljavi se na Mezeti, kjer ni možnosti za umetno namakanje; v času najhujše suše zemlja ni obdelana, zemljo pustijo v žita, koruza, bombaž, sončnice), **sušno poljedelstvo s trajnimi kulturami** (J španske pokrajine, Andaluzija; oljke, trta; s to metodo so zelo uspešni, prvi v proizvodnji oliv in tretji v vinu),
  - **namakalno poljedelstvo s huertami** (na ta način ne izgubijo vode, terase preprečujejo erozijo; sadej, zelenjava; huerte so zelo produktivne (tudi štiri letine); Katalonija, proti J,
  - so zelo drage in izgubljajo površine na račun turizma, gosta poselitve), **peskovne kulture** (cenejše od hiert, temelji na zaščiti prsti za boljše uspevanje, zahteva veliko ročnega
  - dajo mineralne snovi, pokrijejo s plastjo peska (ščiti pred izhlapevanjem, skrbi za kapilarni dvig vode), nato pokrijejo še s folijo; kumare, bučke, jagode, paprike; Costa del Sol, deli Andaluzije,

suhi prahi;

Costa del Sol;

dela (na prst

kjer ni rek)

E)Portugalska

- razlike med S in J (meja S od Lizbone) – S: hribovit, oceansko podnebje, družinska posestva, slabše razvit; J: ravnina, sredozemsko podnebje, latifundije
- kmetijstvo: latifundije so poskušali modernizirati, družinska posestva tržno usmeriti
- tradicionalni izvozni artikli: vino, pluta, ribe
- S Portugalska proizvodnja žit, J Portugalska sredozemske kulture (vinogradi, sadovnjaki, hrast plutovec), gorata notranjost paša drobnice
- pozen gospodarski razvoj je povezan s diktaturo, 1986 vstop v EU (po tem krepijo industrijo in turizem), trg s poceni delovno silo, večji izvoznik indutrijskih
- artiklov, po vstopu v EU se preneha izseljevanje
- turizem: Algarve (turistično se usmeri kot španske pokrajine), okolica Porta in okolica Lizbone
- dve večji aglomeraciji: Port in Lizbona; gostejša poselitve tudi na Algarvi

huerta

